

un ocellaire, planta de fulla d'un verd tan clar, que en realitat sembla enterament blanca: la bullen junt amb resina (*faína*) en una caldera, fent-ne *bisk* per agafar-hi moixons (1961); pron. *lõyges* me n'ensenyaren en els alts serrats davall d'Ares del Maestre, i em semblà també a Xodos em parlaren de la *lõygera* d'on trauen la *lõnğa* per a fer *bisk* (1961).

En canvi, del Xúquer enllà, hi ha el mateix mot, però en forma masculina, «el *lõyge*, substància tretada de les *lõygeres*, herba silvestre, en que se fa el *visk*: ho bullim amb *faína* (trementina) i oli, i posem l'*amvisk* a l'*aspartá*: en açò s'agarren els tords», Quatretonda (1962); a la Torre de les Maçanes amb *ó* tancada: «*lõyge* per a enviscar» (1963); diccs. d'Escrig (1851) i de MGadea: «*llõnge*: fruto del muérdago (o raïces de otras plantas): sirve para hacer la liga»; Giner i March sap d'un home cap a Albaida que tenia «una bóla de *llõnge*, utilitzat per a fer envisis: la duqué d'Alger, i la venia en el poble a trossets molt xiqueta», «per espes-seir-lo i fer-ne vesc usen la pega grega» (1956-7).

Els escrípsols que exposo en el DECH sobre l'etimologia indicada, i que no retiro, fonèticament potser no són diriments; però sobretot em sembla que cal pensar que degué haver-hi contacte i influència per part d'altres dos noms de planta, relacionables des de tots els punts de vista. Un és el donzell, la semblança d'aspecte amb el qual ja em colpí sota la Mola d'Ares, abans de pensar en cap etimologia; i tinguem en compte que el cast. *ajenjo* ABSINTHIUM pogué tenir una resposta mossàrab *asenš* o *asenšairo* ben pròxim al nom castellà de la nostra planta *cardo ajongerero*. D'altra banda, en mossàrab granadí el ll. JUNCEA, nom de la nostra *jonça*, es documenta en *PAlc.* en la forma «juncia: *alõncha*, pl. *alõnchit*» (281a35): forma que ja és d'esperar, si en separem l'article aràbic *al-*, vist que JUNCARIA donà *Unqueira* a les Alpujarras, i vist que C_X esdevé regularment *ç* en mossàrab.

DERIV.: *Llongera* (supra). Donats aquests contactes sospitem que hi hagi, o bé identitat etimològica, o bé un contacte de més, amb la planta *llonza* (*AlcM*) que segons Est. Vayreda designa alhora l'*Aphyllanthes Monspeliensis* i l'*Oxalis Acetosella* (*pa de cucut*), si bé caldrà que els botànics ens ho aclareixin.

LLONZA, 'tros de carn de moltó adherit a una falsa costella', pres del fr. *longe* 'penca o grossa tallada de carn de porc, de moltó', que donaria primer *llonja* i després *llonza* (en part per dissimilació de palatals, i en part per la fonètica occitana); quant a l'origen del mot francès es dubta entre atribuir-lo a un llatí vulgar *LUMBĒA, derivat de LUMBUS 'llom', o a LÕNGA femení de l'adjectiu LONGUS, per la forma allargada de les *longes*; sembla, però, aquest més probable. □ 1.^a doc.: 1264.

«Lonzas de vaca, que pesaren 32 l<i>b<res>, que fan 5 s. e 4 drs.» en els comptes de la casa de l'Infant Pere (futur Pere el Gran), any 1264 (FSoldevila, *Pere II*, vol. III, p. 449); «*Lonçes* de porc III, costaren --» en uns altres comptes reials, de 1269 (Serra

Vilaró, *BCEC* 1908, 128); «aquells qui volran comprar *lonza* de porc entégra» en una ordenació de Bna. del S. XIV (*BABL* XI, 307); «lard, formatge, una *lonza* et una cuixa de mouton», doc. ross. de 1417 (*Desplanque, Archives de Thuir*, 57a); «donats *lonses* de vaca en ast, ab aruga <'certa salsa'> que sia ben feta», *Flos de les Medecines* (f^o 208v, ms. del S. XV, de la BiblUnivBna.); l'*AlcM* en dóna encara de semblants, de Llull, de 1268 i de dos altres textos dels Ss. XIV-XV, i el *Dag.* de l'*Art de Coc.* Avui (pronunciat amb *ó* tancada) s'usa pertot, generalment amb el significat que indico, i localment algun altre de poc diferent: («morrillo: parte de la gordura que tienen los carneros en el cogote», *Escrig* 1851).

Hi hagué, però, una altra acc. no menys etimològica, aplicada als lloms poderosos d'un guerrer o altre home ferm: «al encorbar que-s féu a fer aquell colp, altre cavaller francès li fo vengut de la part d'amunt e tramès-li hun bordó que portave, e ferí-l per les *lonzes*, sí que-l servent romàs mort al camp», *Desclot* (§ 159, *NCl.* v, 86.18; = *Buchon*, 719.16; *Coroleu*, 336); «E Job, cap. 36, diu axí: ciny los *lonzes* tues axí com a baró» en la *Suma de Collacions* (S. XV, *DAG.*) on probablement es deu haver d'esmenar en *les l.* (o en *los l. teus?*).

El fr. *longe* és avui una gran tallada de carn, generalment de vedella, més que d'altres animals, si bé també es pot dir del «chevreuil»; però antigament fou corrent de dir-ho en especial del porc (*Roman de la Rose*, v. 11751); amb referència a d'altres animals és freqüent el mot des de princ. S. XIII (*God.* v, 19b; x, 93b);¹ però, a diferència del cast. *lonja* (també manllevat d'aquest mot francès) no és una talladeta sinó tota una meitat de la canal dels animals, «moitié en long de l'échine, depuis le bas des épaules jusqu'à la queue», és a dir el que en certes comarques catalanes es diu una *fesa*, en d'altres una *penca*: en el citat pasatge del *Roman de la Rose* es tracta d'un golafre desmesurat, que menja «de porc au meins une *longe*», i així clarament en quasi tots els exemples (veg. l'article LLONJA del *DCEC/DECH*, amb alguna reserva a la n. 3).

Res més clar semànticament que derivar aqueixa acc. del ll. LONGA, puix que es tracta d'una tallada que agafa de cap a cap de l'animal, i l'evolució fonètica no té rèplica, com sigui que el femení de l'adjectiu *long*, ll. LONGUS, era en francès antic *longe* d'acord amb el resultat normal de GA en francès. Tanmateix és veritat que el mot francès en els Ss. XII, XIII, i principis del XIV, apareix, de més o més, com a sinònim de 'lloms' i amb referència a l'home: d'aquí el significat que té el mot català en *Desclot* i en les *Collacions*.

Per aquesta raó l'opinió molt predominant entre els romanistes, des de Diez fins a Bloch i Wartburg (*FEW* v, 442), ha derivat *longe*, com a terme d'anatomia humana i animal, d'un ll. *LUMBĒA (ben hipotètic per cert, però formació admissible), adjectiu derivat de LUMBUS. Només Salvioni, *RIL* XL, 1055, va protestar, en nom del sic. *longa* «schiena del maiale, schiena degli animali», que a Calàbria és també *longa* (o en part